

ความเหลื่อมล้ำการศึกษาไทย 'แข่งขันเข้มข้น' ใช้คำตอบจริงหรือ?

การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ.2542 หลายฝ่ายถือว่าเป็นก้าวแรก บนความคาดหวังว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยไปในทางที่ดีขึ้น ทว่าวันนี้..ผ่านไปแล้ว 13 ปี แต่หลายสิ่งยังคงเหมือนเดิม หรืออาจจะแย่กว่าเดิม ทั้งในส่วนของทดสอบความรู้ทางวิชาการ ที่ไม่ว่าจะเป็นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือภาษาอังกฤษ ล้วนได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น

ขณะที่อีกด้านที่สำคัญ คือความพยายามในการกระจายการศึกษาทุกระดับชั้นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ จนปัจจุบันพบว่าระดับการศึกษาเฉลี่ยของเด็กไทยสูงขึ้น โดยอยู่ที่มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากเดิมที่อยู่เพียงประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น แต่หากมองลึกเข้าไปในรายละเอียด เรายังพบปัญหาซุกซ่อนอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของการเรียนการสอนที่ต่างกันราวฟ้ากับเหว ระหว่างโรงเรียนชั้นยอดในเมืองหลวงหรือในตัวจังหวัด กับโรงเรียนทั่วๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในชนบท หรือปัญหาการแข่งขันในสังคมทั้งนักเรียนและผู้ปกครองในด้านทรัพย์สินและชื่อเสียงเหล่านี้กำลังเป็นความท้าทายที่สำคัญ ของบุคคลในแวดวงการศึกษา หรือถ้าจะให้มากกว่านั้น คือแทบทุกส่วนของภาครัฐเลยทีเดียว

“ปัจจุบันเราพบปัญหาใหม่ครับ อย่างจังหวัดผมในภาคอีสาน ผมกลับไปเยี่ยมโรงเรียนเก่าทุกปี พบว่าปัจจุบันมีปัญหาย่างหนึ่ง คือโรงเรียนจะมีหลักสูตรพิเศษ หรือที่เรียกว่า Gift ซึ่งมีบางอย่างแตกต่างจากนักเรียนปกติ ที่เห็นชัดคือนักเรียนทั้ง 2 หลักสูตรแต่ตัวไม่เหมือนกัน และสิ่งที่พบเห็นคือเด็กทั้ง 2 หลักสูตร ไม่ค่อยจะถูกกันเท่าไร”

แหล่งข่าวรายหนึ่ง เป็นคนแถบภาคอีสานตอนกลาง เล่าว่าสิ่งที่ได้พบเห็นเมื่อกลับไปเยี่ยมโรงเรียนเก่าที่ตนเคยศึกษาอยู่ พบว่าปัจจุบันได้เปิดสอนหลักสูตรภาคพิเศษ เพื่อหวังเสริมให้เด็กเก่งได้รับการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

แต่ความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อสิ่งที่แหล่งข่าวคนดังกล่าวพบ คือคนที่เข้าไปเรียนในหลักสูตร Gift ที่ว่าส่วนใหญ่แล้วไม่ใช่เด็กเก่ง หากแต่เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะดี และอีกประเด็นที่เป็นข้อสังเกต คือเครื่องแบบของทั้ง 2 หลักสูตรไม่เหมือนกัน โดยเด็กหลักสูตรพิเศษ เครื่องแบบนักเรียนจะดูหรูหรากว่า เมื่อรวมกับเครื่องประดับส่วนตัวด้วยแล้ว นี่ก็ถือเป็นความเหลื่อมล้ำ ที่ทำให้เด็กหลักสูตรปกติกับหลักสูตรพิเศษ ถูกแบ่งแยกกันเองโดยไม่รู้ตัว

เช่นเดียวกัน แม้กระทั่งสถาบันอุดมศึกษาอันดับต้นๆ ของประเทศที่เด็กไทยใฝ่ฝันจะเข้าเรียนมากที่สุด ก็ยังเคยประสบปัญหาดังกล่าว โดย ผศ.ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เล่าถึงกรณีศึกษาเรื่องหนึ่ง ที่เคยเกิดขึ้นในรั้ววิเศษแห่งนี้ ซึ่งแม้แต่ที่นี้เอง ก็ยังไม่พ้นจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ

“ขอยกตัวอย่างจริงๆ นะครับ ผมเคยทำโครงการจุฬารอบบทยุทธศาสตร์ เราให้ทุนนักเรียนยากจน ผมต้องลงพื้นที่ เอาเด็กมาตัวเข้มช่วงซัมเมอร์ มีเงินเดือนด้วยนะ สมัยนั้น 2 พันบาทต่อเดือน เด็กก็ตั้งใจ กินนิดเดียวที่เหลือส่งกลับบ้าน แต่ถามว่าล้มเหลวตรงไหนครับ คือมีรายหนึ่งมาจากอีสาน จนมากแต่อยากเรียนพาณิชยศาสตร์และการบัญชี เราก็ตัวให้ แล้วเขาก็ได้เข้าเรียนจริงๆ แต่ท้ายที่สุดล้มเหลวครับ”

เราให้โอกาสเขาได้เรียน เพิ่มโอกาสให้เขา แต่ล้มเหลวเพราะเด็กบัญชีของเรา ใครอยู่ที่นี้คงรู้ดี กระเป๋าใบนี้เท่าไร รongเท่าแบรนต์เนมเท่าไร เขาล้มเหลวครับ คือสายคาที่มองเขา มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เด็กพาณิชยศาสตร์ของเรา นี่เป็นเรื่องที่น่าเศร้ามาก” ผศ.ดร.จุมพล กล่าว

อ.จุมพลยังกล่าวต่อไปถึงสาเหตุที่ทำให้ระบบการศึกษาไทย ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง เพราะนักคิด นักวิชาการ หรือผู้คนระดับปัญญาชนส่วนใหญ่มักติดอยู่กับกรอบ “ลัทธิทุนนิยม” ที่มองการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจ หรือมูลค่าเชิงเงินๆ ทองๆ เท่านั้น ทำให้การแก้ปัญหาหมักจะวนอยู่กับเรื่องที่ต้องใช้งบประมาณ เช่น การพยายามให้เด็กมีการศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ โดยเชื่อว่าเด็กที่เรียนในระดับสูงๆ จะมีความรู้มากขึ้น แต่ความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป

“จำนวนปีในโรงเรียนเพิ่มขึ้น น่าจะสะสมความรู้ได้มากขึ้น เลยมาตั้งคำถามว่านี่คือความจริง หรือว่าเป็นแค่ขยะของข้อมูล ยิ่งอยู่ในโรงเรียนเยอะๆ ยิ่งมีขยะเพิ่มขึ้น จนสุดท้ายไม่หลุดจากขยะของข้อมูล แบบนี้ไม่ใช่ความรู้ แต่เป็นแค่ข้อมูลข่าวสารที่มาอย่างรวดเร็ว มันไม่ไปถึงความรู้และปัญหา ขณะที่แต่ละคนก็เร่งจะป้อนข้อมูลข่าวสารให้แก่กันในระบบโรงเรียน” อ.จุมพล ตั้งคำถามถึงระบบการศึกษาว่าให้ความรู้ได้จริงหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับเสียงบ่นของเยาวชนหลายคนในสังคมออนไลน์ ที่ต้องทบทวนเรียนสารพัดวิชาที่ตัวเองไม่ได้ชอบ หากแต่ต้องทำคะแนนให้สูงไว้เพราะมีผลต่อการสอบเข้าในระดับที่สูงขึ้นไป จนเป็นที่มาของการกวดวิชาแบบหามรุ่งหามค่ำของเด็กไทยยุคนี้ เพียงเพื่อไปสอบเท่านั้นมากกว่าเพื่อจะให้มีความรู้ในวิชานั้นจริงๆ

รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก็ได้ตั้งข้อสังเกตที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นแต่เพียงวัดผลเฉพาะความสามารถทางวิชาการเท่านั้น ไม่ว่าจะเรียน O-Net A-Net หรืออื่นๆ อีกมากมาย รวมถึงสารพัดงานประกวดทักษะวิชาการ ไล่ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับประเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้นโดยที่หลายฝ่ายอาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์

“สิ่งเหล่านี้มันไปบีบให้โรงเรียนวัดคุณค่าจากการจัดอันดับการแข่งขัน ซึ่งมีผลต่อนโยบายที่คิดเขียนของรัฐบาลในรอบ 10 กว่าปีที่ผ่านมา เรามีนโยบายมากมาย ลงไปสู่พื้นที่ตั้งแต่โรงเรียนในฝัน โรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียน World Class อะไรพวกนี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเด็ก จากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น ไปดูตามโรงเรียนใหญ่ๆ แต่ละจังหวัด รอบโรงเรียนจะเป็นเหมือนสลัมนักเรียน คือมีหอพักเต็มไปหมดและในหอพักก็จะมีปัญหาตามมามากมาย

แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ต้องการให้เด็กชนะการแข่งขันมากขึ้น หรือถ้าท่านอยู่ กทม. ไปดูแถวๆ พญาไทนะครับ เซาร์-อาทิตย์จะเต็มไปด้วยรถตู้ จากแม่กลองบ้าง นครสวรรค์บ้าง อุทัยธานีบ้าง เด็กรอบนอกแห่กันเข้ามาเรียน เพื่อที่จะเป็นผู้ชนะในระบบการศึกษา ค่านี้เองที่ไปกระตุ้นความเหลื่อมล้ำ ให้มากขึ้นไปอีก” รศ.ดร.ประวิต กล่าว

นักวิชาการจาก ม.มหาสารคาม ชี้ให้เห็นว่า เราไม่อาจใช้มิติทางเศรษฐศาสตร์เพียงอย่างเดียวมาแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งนี้ระบบการศึกษาที่ควรจะเป็นนอกจากวิชาการแล้ว เด็กควรจะมีทักษะชีวิต และมีสุขภาพที่ดีด้วย ทั้งนี้หากจะขับเคลื่อนวาระดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโรงเรียนจะต้องมีอิสระในการจัดการเรียนการสอนได้เอง ภายใต

การดูแลของท้องถิ่น มากกว่าที่จะให้ส่วนกลางกำหนดไปทั้งหมด

“ขอยกตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมเลย คือการแจกแท็บเล็ตให้เด็ก ป.1 ถ้าเรามองมิติด้านเสมอภาค เราจะเห็นว่าเด็ก ป.1 ทุกคนมีแท็บเล็ตในการเรียน แต่ถ้ามองในมิติของชุมชน เราพยายามไปวางกรอบว่าคุณต้องอยู่ในกรอบการเรียนรู้ด้วยแท็บเล็ต ทั้งที่จริงๆ แล้วระหว่างเด็กบ้านนอกกับเด็กในเมือง กรอบกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวกับเด็กต่างกันเยอะนะครับ อย่างผมก็เป็นเด็กต่างจังหวัด เคยอยู่ห้องทุ่งห้องนามาก่อน ผมรู้ว่าห้องเรียนผมมันเปิดกว้างมากเลย แต่การที่วันหนึ่งรัฐบาลเอาโลกของผมมาไว้ในแท็บเล็ต ผมคิดว่ามันเป็นวิธีสร้างกรอบความคิด มุมมองของมนุษย์ ที่ผมว่ามันโหดร้ายมาก

ดังนั้นเราต้องปล่อยให้ความหลากหลายมันเกิดขึ้น และลดกระแสค่านิยมแข่งขันเอาผลแพ้ชนะลงในการศึกษา หรือการเข้าสู่งาน หรือเข้าสู่รายได้ที่ดี ต้องสร้างค่านิยมแบบใหม่ที่ดีให้เกิดขึ้นจริงๆ ครึ่งนี้ถึงจะเป็นทางออกที่เหมาะสมครับ” รศ.ดร.ประวิต กล่าว ทิ้งท้าย

ปัจจุบันมีความพยายามที่จะจัดการศึกษาทางเลือกหลายประเภท ดังจะได้เห็นโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนแบบเฉพาะมากขึ้น ทั้งโรงเรียนที่อิงสถาบันศาสนา หรืออิงวิถีชีวิตชุมชน หรือแม้แต่การที่พ่อแม่สอนหนังสือลูกเองที่บ้าน (Home School) แต่ก็ยังจัดว่าเป็นส่วนน้อย หากเทียบกับสถาบันการศึกษากระแสหลัก ที่นับวันจะใช้นโยบายทำทุกอย่างเพื่อดึงดูดเด็กเก่ง และผลักดันเด็กปานกลางจนถึงเด็กเรียนอ่อนให้ออกไปจากระบบการศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อรองรับการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น

จนบางที..เราอาจต้องกลับมาทบทวนอีกครั้ง ว่า การศึกษาของเราวันนี้ เดินไปถูกทางแล้วจริงหรือ?

SCOOP@NAEWNA.COM